

ΗΧΟΓΡΑΦΗΣΗ

Ένα από τα πιο δύσκολα σημεία μιας σπιτικής «παραγωγής» είναι τα ακουστικά όργανα. Ευτυχώς τα περισσότερα «μοντέρνα» κομμάτια, στηρίζονται πιο «ηλεκτρονικές» πηγές ήχου, με αποτέλεσμα να μην απαιτούνται δύσκολες και πολυδάπανες τεχνικές στην διάρκεια της εγγραφής και της μίξης. Όταν πρόκειται όμως για ένα πιο «ακουστικό» κομμάτι; Ή για μια μπαλάντα που θέλει τουλάχιστον μια ρυθμική ακουστική κιθάρα; Εκεί αρχίζουν τα μεγάλα προβλήματα, αφού ένα σπιτικό studio δεν μπορεί να προσφέρει την ποιότητα που έχουν τα μεγάλα studio, και σίγουρα όποιος ακούσει το αποτέλεσμα της «παραγωγής» σας, θα παραπονεθεί για τον «ξερό» και μπουκωμένο ήχο της ακουστικής.

Οι περισσότεροι κάτοχοι ηλεκτροακουστικής κιθάρας χρησιμοποιούν την κλασική έξοδο της κιθάρας τους για να την ηχογραφήσουν. Αυτό δεν είναι απαραίτητως κακό, αλλά εάν υποθέσουμε πως οι περισσότεροι κιθαρίστες είναι κάτοχοι «φτηνών» κιθάρων, τότε σίγουρα ο ήχος που ηχογραφούν, απέχει αρκετά από τον ήχο που βγάζει η ίδια η κιθάρα (οι λόγοι είναι αρκετοί, ο πιο βασικός όμως είναι ο νόμος του «ότι πληρώνεις, παίρνεις»... Μια φτηνή ηλεκτροακουστική, έχει και «φτηνά» ηλεκτρικά, με αρκετή παραμόρφωση στην έξοδο. Η παραμόρφωση του σήματος γίνεται αισθητή όταν χρησιμοποιείς την κιθάρα με «λεπτεπίλεπτα» μηχανήματα και βέβαια μια παραμορφωμένη ακουστική δεν είναι ότι καλύτερο για μια παραγωγή demo). Οπότε η λύση είναι μια και αρκετά απλή (ως προς την θεωρία της). Η ηχογράφηση ακουστικής ή ηλεκτροακουστικής κιθάρας να γίνεται με μικρόφωνο. Μπορεί να ακούγεται αρκετά τρελό, όμως μόνο μια καλή μικροφωνική ηχογράφηση, μπορεί να πιάσει τον ήχο του ηχείου, την ισχύ των αρμονικών και στη καλύτερη περίπτωση να δημιουργήσει ένα «ψευδοστερεοφωνικό» ήχο που πολλοί ηχολήπτες τον προτιμούν (μάλιστα πολλοί ξένοι ηχολήπτες προτιμούν να ηχογραφούν με τις τεχνικές που θα περιγράψω παρακάτω, γιατί πετυχαίνουν έναν καλό στερεοφωνικό ήχο, χωρίς να χρησιμοποιήσουν stereo reverb ή stereo expanders).

Οι τρόποι που υπάρχουν για να τοποθετήσει ο ηχολήπτης τα μικρόφωνα για την ηχογράφηση της κιθάρας είναι πολλοί, όμως 3 είναι οι πιο διαδεδομένοι τρόποι.

Ο πρώτος και ο δεύτερος είναι σχεδόν παρόμοιοι. Και οι δύο ονομάζονται **Spaced Pair recording** και το κύριο χαρακτηριστικό τους είναι ότι δίνουν έναν υπέροχο στερεοφωνικό όγκο στην κιθάρα, ενώ (ανάλογα με την ποιότητα των μικροφώνων και των περιφερειακών μηχανημάτων) χρησιμοποιούνται και για την ηχογράφηση Solo ακουστικών κιθάρων.

Ο τρίτος τρόπος είναι πιο «πρόχειρος» σαν αποτέλεσμα ήχου, όμως πιο εύκολος στην πραγματοποίησή του. Ονομάζεται **X-Y recording** και δεν έχει τόσο στερεοφωνικό αποτέλεσμα όσο οι προηγούμενοι 2. Επίσης, λόγω της θέσης των μικροφώνων, απαιτεί και καλύτερης ποιότητας μικρόφωνα, έτσι ώστε το ηχητικό αποτέλεσμα, να περιέχει όλη τη δυναμική της κιθάρας.

Για να δούμε ξεχωριστά τώρα τους τρόπους:

1. Spaced Pair recording A

Για την πραγματοποίηση αυτής της τεχνικής, θα χρειαστείτε 2 μικρόφωνα. Η καλύτερη επιλογή, είναι να χρησιμοποιήσετε 2 πυκνωτικά μικρόφωνα, επειδή όμως αυτό ίσως να είναι αδύνατον (κυρίως για οικονομικούς λόγους), μπορείτε να χρησιμοποιήσετε ένα δυναμικό στη θέση του ηχείου και απαραίτητος ένα πυκνωτικό στη θέση του 12του τάστου.

Η τοποθέτηση των μικροφώνων είναι σχετικά απλή. Χρησιμοποιώντας 2 βάσεις «γερανούς» (μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και «όρθιες» βάσεις, όμως αυτό μπορεί να περιορίσει την ελευθερία του εκτελεστή) τοποθετείτε το πρώτο πυκνωτικό (ή δυναμικό) μπροστά στο ηχείο της κιθάρας, αλλά με τέτοια κατεύθυνση, έτσι ώστε να βλέπει τον καβαλάρη της κιθάρας. Το δεύτερο μικρόφωνο (απαραίτητως πυκνωτικό), το τοποθετείτε στο ύψος του 12του τάστου έτσι ώστε να βλέπει το 13ο τάστο. (βλέπε σχήμα)

Ο λόγος που το πρώτο μικρόφωνο «βλέπει» τον καβαλάρη και όχι το ίδιο το ηχείο, είναι ότι κατά 99% του κανόνα, όταν ένα μικρόφωνο είναι ακριβώς μπροστά στην τρύπα του ηχείου, το σήμα που παίρνει περιέχει όλα τα μπάσα που δίνει το ηχείο και έτσι έχουμε και «μπουκωμένο» ήχο, αλλά και χάνουμε τα «πρίμα» της κιθάρας. Το δεύτερο μικρόφωνο χρησιμεύει στο να πιάνει τους ήχους του χεριού από την ταστιέρα (το «γλείψιμο» είναι ίσως από τα πιο σημαντικά πράγματα για μια «ζωντανή» ηχογράφιση κιθάρας) και τον ήχο του ηχείου που απλώνεται από την αριστερή πλευρά του εκτελεστή. Γι' αυτό το λόγο είναι σημαντικό να έχουμε πυκνωτικό μικρόφωνο στη 2η θέση, έτσι ώστε να μπορούμε να «πιάνουμε» όλο το ηχητικό πανόραμα της κιθάρας.

Το πιο δύσκολο σημείο της διαδικασίας είναι το σωστό «άνοιγμα» του ήχου. Καταρχάς θεωρώ αυτονόητο πως όλη η διαδικασία γίνεται σε πολυκάναλο περιβάλλον, επομένως 2 μικρόφωνα ισοδυναμούν σε 2 ξεχωριστά κανάλια. Ή, στην περίπτωση που μια κονσόλα / μείκτης «δίνει» σήμα σε μια stereo line in μιας κάρτας ήχου, τα 2 μικρόφωνα αντιστοιχούν σε διαφορετικά κανάλια της κονσόλας, η οποία δίνει ένα stereo κανάλι στην κάρτα. Και στις 2 περιπτώσεις πρέπει να προσέξουμε το rap που θα δώσουμε στα 2 κανάλια. Το μικρόφωνο που αντιστοιχεί στην θέση του ηχείου πρέπει να έχει ένα μικρό rap προς τα δεξιά, ενώ το μικρόφωνο που βρίσκεται στο 12ο τάστο, το αντίστοιχο rap προς τα αριστερά. Εάν το μικρόφωνο στη θέση του ηχείου είναι δυναμικό, τότε ίσως να χρειαστεί να ρυθμίσετε το rap λίγο παραπάνω σε σχέση με το πυκνωτικό της 12ης θέσης.

Το πρόβλημα σε όλη την διαδικασία είναι ότι δεν υπάρχουν συγκεκριμένοι κανόνες για το πώς θα ρυθμίσετε ένα σωστό rap 2 καναλιών που ουσιαστικά έχουν τον ίδιο ήχο. Απλά, ακούγοντας τις ρυθμίσεις σας, πρέπει να έχετε έναν στερεοφωνικό ήχο, αλλά κανένα από τα 2 stereo κανάλια να μην «ξεχωρίζει» μέσα στο stereo. Δηλαδή, να μην έχετε την αίσθηση ότι το δεξί κανάλι είναι πιο ψηλά σε σχέση με το αριστερό. Τότε, θα πρέπει να ξαναρυθμίσετε το rap, έτσι ώστε να έχετε ισορροπία των 2 καναλιών.

Ένας σημαντικός κανόνας που πρέπει πάντα να προσέχετε (ακόμα και αν έχετε «φτηνά» μικρόφωνα) είναι ο «3-1» κανόνας. Σύμφωνα με αυτόν τον κανόνα, θα πρέπει «...η απόσταση των μικροφώνων μεταξύ τους, να είναι η τριπλάσια από την απόσταση του κάθε μικροφώνου από την πηγή του ήχου...» Αυτό σημαίνει, πως εάν η απόσταση των 2 μικροφώνων είναι 20cm από τη κιθάρα, τότε η μεταξύ τους απόσταση πρέπει να είναι $3 \times 20 = 60\text{cm}$. Αυτό δεν σημαίνει βέβαια πως πρέπει να πάρετε έναν χάρακα και να μετράτε τις αποστάσεις, αλλά με το μάτι μπορείτε να κάνετε αυτόν τον τριπλασιασμό της απόστασης... Επίσης είναι σημαντικό να μετράτε από την κάψα του κάθε μικροφώνου κάθετα προς την πηγή του ήχου, έτσι ώστε να έχετε καλύτερα αποτελέσματα.

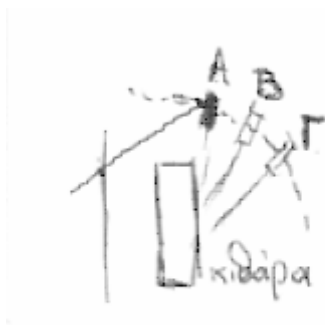
2. Spaced Pair recording B

Η διαδικασία που ακολουθούμε και εδώ είναι ίδια. Έχουμε 2 πυκνωτικά μικρόφωνα (εδώ δυστυχώς δεν μπορούμε να παραβιάσουμε τον κανόνα και να βάλουμε δυναμικό στη θέση του ενός πυκνωτικού) από τα οποία το ένα βρίσκεται στην κλασική του θέση στο 12ο τάστο και «στοχεύει» προς το 13ο, ενώ το άλλο πυκνωτικό βρίσκεται περίπου στο επίπεδο του αυτιού του εκτελεστή και στοχεύει πάλι τον καβαλάρη της κιθάρας. Βέβαια εννοείται πως τουλάχιστον για το μικρόφωνο που «βλέπει» τον καβαλάρη, χρειάζεστε μια βάση γερανό.

Το παράξενο με αυτήν την μέθοδο είναι, πως ενώ το 1ο μικρόφωνο βρίσκεται σε παράξενη θέση, το αποτέλεσμα που έχουμε είναι και αυτό ψευδοστερεοφωνικό. Βέβαια, πάλι ισχύουν οι νόμοι που υπάρχουν και στον πρώτο τρόπο, δηλαδή σωστό rap και κανόνας «3-1».

Με τον δεύτερο τρόπο, μπορείτε να ηχογραφήσετε πιο «πριμάτες» ρυθμικές κιθάρες, χωρίς να έχετε το φόβο μήπως ο εκτελεστής χτυπήσει το μικρόφωνο, καθώς επίσης ποτέ δεν θα μπουκώσει το σήμα που παίρνει το μικρόφωνο από το ηχείο. Πιο σπάνια το χρησιμοποιούν για ηχογραφήσεις Solo ακουστικής, γιατί οι περισσότεροι εκτελεστές προτιμούν έναν πιο «βαρύ» ήχο στα Solo.

Ένα «μυστικό» της μεθόδου αυτής δείχνει το παραπάνω σχήμα. Η ιδιότητα της βάσης να αλλάζει τις μοίρες κλίσης του πάνω στελέχους της, μας δίνει την δυνατότητα να τοποθετούμε το μικρόφωνο στις θέσεις Β και Γ... Το μυστικό λοιπόν είναι ότι όσο περισσότερο «γείρουμε» το μικρόφωνο, τόσο πιο «πριμάτο» ήχο θα έχουμε. Αυτό είναι ιδανικό για ρυθμικές κιθάρες που θέλουμε να ακούγεται και η πένα.

Η διαφορά της πρώτης μεθόδου από την δεύτερη, είναι ότι στη μεν πρώτη έχουμε τη δυνατότητα να ηχογραφούμε όλη την έξοδο του ήχου από το ηχείο (χωρίς να μπουκώνουμε τον ήχο, λόγω της θέσης του μικροφώνου), ενώ στην δεύτερη ηχογραφούμε ουσιαστικά την έξοδο των υψηλών συχνοτήτων και των μπάσων που διαχέονται στον χώρο που γίνεται η ηχογράφιση. Έτσι, ενώ στη δεύτερη δίνουμε την ψευδαίσθηση ότι η κιθάρα παίζει στο δικό μας χώρο, στην πρώτη τεχνική έχουμε μια «κοντινή» κιθάρα προς τον ακροατή σε πιο μικρή απόσταση από την δεύτερη τεχνική.

Ίσως να είναι λίγο μπερδεμένα αυτά, αλλά με ένα απλό παράδειγμα μπορείτε να καταλάβετε την διαφορά. Το πιο κλασικό παράδειγμα είναι το Wish you were here των Pink Floyd. Η πρώτη κιθάρα έχει ηχογραφηθεί με το δεύτερο τρόπο (πιο μακρινή σαν ήχος, αλλά σαν να προέρχεται μέσα από το δωμάτιο που παίζει και η δεύτερη), ενώ η πρώτη με τον πρώτο.

3. X-Y recording

Η πιο απλή μέθοδος, η οποία απαιτεί καλύτερα μικρόφωνα σε σχέση με τις άλλες 2, είναι η 3η μέθοδος. Εδώ απαιτούνται 2 πυκνωτικά μικρόφωνα που τοποθετούνται ακριβώς μπροστά από το 12ο τάστο και τα 2. Αυτό που βρίσκεται αριστερά (σε σχέση με τον ηχολήπτη) στοχεύει το 13ο τάστο, ενώ αυτό που βρίσκεται στα δεξιά, στοχεύει στο 11ο τάστο. Ο ήχος είναι πιο «φτωχός», αφού κανένα από τα 2 μικρόφωνα δεν καλύπτει την έξοδο ήχου από το ηχείο, ενώ είναι δύσκολο να πετύχετε και καλό ψευδοστερεοφωνικό ήχο, όπως γίνεται με τους άλλους τρόπους. Προσωπικά δεν έχω χρησιμοποιήσει ποτέ αυτόν τον τρόπο για να ηχογραφήσω, αφού από τη μια ποτέ δεν είχα καλά μικρόφωνα, και από την άλλη χρειαζόταν να προσθέσω αρκετό reverb για να έχω ένα αξιοπρεπές στερεοφωνικό αποτέλεσμα. Επίσης πολλές φορές, κατά τη διάρκεια των δοκιμών για το ποια μέθοδο θα χρησιμοποιούσα, χρειάστηκε να πειράξω και το EQ, βάζοντας περισσότερα πρίμα λόγω του μουντού ήχου που είχα.

Βέβαια οι πιο τυχεροί είναι οι κάτοχοι ηλεκτροακουστικών κιθάρων, διότι έχουν την δυνατότητα για πιο καλές ηχογραφήσεις. Χρησιμοποιώντας μια από τις μεθόδους 1, 2 και έχοντας σε ένα τρίτο κανάλι το line out της κιθάρας τους (με το 10% του volume απ' ό,τι έχουν τα 2 κανάλια των μικροφώνων), θα μπορέσουν να έχουν και τον ήχο που βγάζει το ξύλο της κιθάρας, και τη σταθερή έξοδο των ηλεκτρικών (τα οποία πρέπει να έχουν pan «0»). Με αυτή τη τεχνική, μπορεί κάποιος να γράψει ένα Solo και στη συνέχεια να του περάσει ένα ελαφρύ distortion. Αυτή την τεχνική την χρησιμοποίησα σε 2 Solo με μια Takamine ηλεκτροακουστική και το αποτέλεσμα ήταν τέλειο. Το πιο ωραίο στοιχείο της μεθόδου αυτής είναι ότι μέσα στο distortion «ακούς» και το ηχείο της κιθάρας (ανάλογα με τη ποιότητα του ξύλου βέβαια). Επίσης οι Aerosmith χρησιμοποιούν αρκετά συχνά distorted ακουστικές κιθάρες...

Οι 3 παραπάνω μέθοδοι, όπως είδατε και οι ίδιοι, απαιτούν και κάποιο τεχνικό εξοπλισμό. Δηλαδή και οι 3 απαιτούν τουλάχιστον 2 πυκνωτικά ή ένα δυναμικό και ένα πυκνωτικό, καθώς και προϋποθέσεις για πολυκάναλη ηχογράφιση. Θεωρώ πως για κάθε μουσικό που θέλει να ονομάζει κάποιο χώρο του σπιτιού του «personal recording studio», αυτά τα πράγματα είναι απαραίτητα για να κάνει αξιοπρεπείς προσωπικές παραγωγές. Εξάλλου πολλές φορές, παραγωγές που γίνονται σε σπίτια έχουν καλύτερη ποιότητα από τις αντίστοιχες παραγωγές που γίνονται σε studio. Αυτό βέβαια απαιτεί μεράκι, υπομονή και καλό προϋπολογισμό, αλλά... ακόμα και η Βαβυλώνα δεν χτίστηκε σε μια μέρα!

Συμβουλές για την ηχογράφιση

1. Το πιο σημαντικό πράγμα για μια ηχογράφιση είναι η ίδια η πηγή της ηχογράφισης. Μια ακριβή κιθάρα, θα δώσει πολύ καλύτερο ήχο από μια πιο φτηνή κιθάρα. Απλά με τη χρήση ορισμένων effects, μπορείτε να «κοροιδέψετε» το αυτί ενός απλού ακροατή, όχι όμως και ενός έμπειρου από κιθάρες ακροατή.
2. Ο χώρος που γίνεται η ηχογράφιση είναι επίσης ένα σημαντικό στοιχείο για τον ήχο. Η ακουστική του δωματίου θα «συλληφθεί» από τα μικρόφωνα, ακόμα και αν είστε κολλημένοι πάνω στα μικρόφωνα. Εάν ο εκτελεστής π. χ. βρίσκεται μπροστά από έναν γυμνό τοίχο, τότε οι ανακλάσεις του ήχου μπορεί να προκαλέσουν παράξενο ηχητικό αποτέλεσμα. Γι' αυτό πριν ξεκινήσετε να γράφετε, δοκιμάστε διάφορες θέσεις μέσα στο δωμάτιο, έτσι ώστε να δείτε ποια είναι αυτή που δίνει λιγότερες αντηχήσεις. Συνήθως καλό είναι ο εκτελεστής να κοιτάει προς μια «απορροφητική» για τον ήχο επιφάνεια (πολλές φορές χρησιμοποιούν κουρτίνες από βαρύ ύφασμα... Προς Θεού, μην τον βάλετε μπροστά από ένα παράθυρο και στη συνέχεια να τραβήξετε την κουρτίνα. Παρόλο που η κουρτίνα θα απορροφήσει το μεγαλύτερο μέρος του ήχου, το τζάμι θα προκαλέσει μια τέλεια ανάκλαση του ήχου).
3. Η τοποθέτηση των μικροφώνων είναι επίσης σημαντική. Εκτός από τον κανόνα «3-1», πρέπει πάντοτε να υπολογίζετε την διαφορετική ποιότητα των μικροφώνων καθώς και την διαφορετική τους προσέγγιση στον ήχο. Κατά προτίμηση, ποτέ μην ηχογραφείτε με ένα καλό μικρόφωνο στη μια θέση και ένα φτηνό στην άλλη θέση. Η διαφορά του ήχου θα φάνει στο στερεοφωνικό αποτέλεσμα. Επίσης καλό είναι να δοκιμάζετε και διαφορετικές αποστάσεις μεταξύ της πηγής και των μικροφώνων (ακολουθώντας τον κανόνα 3-1 πάντα), αναζητώντας πάντα τον ήχο που θα σας ικανοποιήσει.

4. Προσοχή στον τρόπο που θα φορτώσετε με effects την ηχογράφιση. Τα effects όπως compressor, limiter, noise gate έχουν ως σκοπό να εξομαλύνουν και δεν είναι σωστό να χρησιμοποιούνται σε «μεγάλες ποσότητες». Ιδιαίτερα ο compressor θέλει αρκετή προσοχή στις ρυθμίσεις του Attack και του Release, καθώς και του Threshold σε περίπτωση ρυθμικής κιθάρας. Effects όπως chorus, reverb, delay έχουν το σκοπό του «στολίσματος» και σε μεγάλες αναλογίες μπορεί να προκαλέσουν άσχημα ακουστικά αποτελέσματα.

5. Ας μην ξεχνάμε και κάτι σημαντικό. Ακόμα και τον καλύτερο εξοπλισμό να έχουμε για τις ηχογραφήσεις μας, εάν ο εκτελεστής είναι άθλιος, τότε το τελικό αποτέλεσμα θα είναι τραγικό. Οπότε μην ρίχνουμε πάντα τις ευθύνες στα μηχανήματα, ή στην λάθος asdfasdf asdfasdf ηχοληψία.

Ελπίζω όλα τα παραπάνω να ήταν χρήσιμα για όσους θέλουν να ξεκινήσουν μια «σπιτική» παραγωγή που περιέχει ακουστικές κιθάρες. Το πιο σημαντικό σε ότι κάνετε, είναι η σωστή χρήση των effects και ο πειραματισμός πάνω στον ήχο. «Παίξτε» με διάφορους παράγοντες που έχουν σχέση με την ηχογράφιση ενός οργάνου (παράγοντες όπως η θέση του μικροφώνου, ο χώρος που γίνεται η ηχογράφιση κλπ, μπορούν να επιφέρουν μεγάλες αλλαγές) και ίσως μέσα σε αυτούς τους πειραματισμούς να δημιουργήσετε τον ήχο που από την αρχή φανταζόσασταν.